

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто роль і основні характеристики показників ефективності діяльності підприємства на зовнішньому ринку в процесі реалізації його цілей, а також стратегічні й тактичні характеристики, які впливають на експортну діяльність. Проаналізовано підходи до оцінки ефективності експортної діяльності.

Аннотация. Рассмотрены роль и основные характеристики показателей эффективности деятельности предприятия на внешнем рынке при реализации его целей, а также стратегические и тактические признаки, которые влияют на экспортную деятельность. Проанализированы подходы к оценке эффективности экспортной деятельности.

Annotation. The role and main characteristics of the indicators of activity effectiveness of an enterprise on the foreign market were studied. Strategic and tactical characteristics that influence the export activities were defined. The approaches to assessing the export activity effectiveness have been analyzed.

Ключові слова: експортна діяльність, економічна ефективність діяльності, стратегічні й тактичні характеристики, оцінка ефективності.

Експортна діяльність є важливою і невід'ємною складовою господарської активності підприємства. Здійснення експортних операцій стає вагомим передумовою для розширення ринків збуту, збільшення обсягів виробництва та підвищення якості продукції, що, в свою чергу, дозволяє також створити сприятливе підґрунтя для зміцнення конкурентних позицій підприємства на внутрішньому ринку. Для національної економіки зростання обсягів експортних поставок суб'єктів господарювання виступає основним інструментом підтримки позитивного балансу зовнішньої торгівлі.

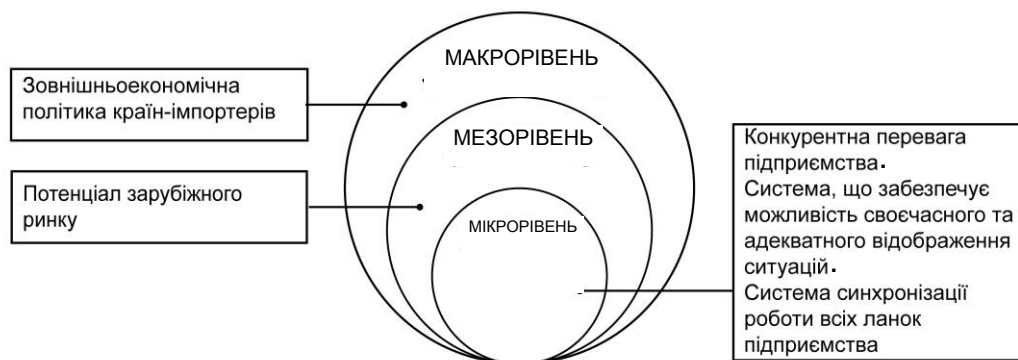
Проте головним критерієм доцільності активізації комерційних операцій на зарубіжних ринках для підприємства є ефективність експортної діяльності (ЕЕД). Теоретико-методологічні та практичні аспекти вирішення проблеми оцінки ЕЕД розглядалися у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, таких, як: А. Босак, Р. Дармиць, О. Кузьмін, С. Казанцев, О. Паршина, Л. Стровський, Ю. Логвіненко, О. Мельник, Т. Міролюбова, А. Муравйов, Л. Піддубна, Г. Пухтасвич, І. Смирнова, А. Яковлев та ін. [1 – 9]. Слід зазначити, що прискорення процесів інтернаціоналізації, глобалізації та відповідного до них глибокого залучення вітчизняних виробників до функціонування світових ринків в умовах зростання динамізму і мінливості сучасного ринкового середовища обумовлюють необхідність аналізу ефективності експортної діяльності підприємства.

Для систематизації та аналізу експортної діяльності виробничо-економічних систем доцільно виділити визначальні фактори, що впливають на систему експортної діяльності підприємств.

Ефективність є відображенням результативності функціонування економічної системи, що визначається (статичний аспект) співвідношенням отриманого економічного ефекту (результату) та витрат ресурсів (факторів), які обумовили досягнення такого ефекту, з урахуванням (динамічний аспект) міри досягнення поставлених цілей, стратегічних пріоритетів, функціонального розмаїття системи та ін.

Стратегічні характеристики – це складові, які визначають вплив на систему експортної діяльності підприємства при реалізації стратегічних цілей його функціонування, а тактичні характеристики – це основні складові, які визначають вплив на систему експортної діяльності підприємства при реалізації тактичних цілей його функціонування.

Структура стратегічних і тактичних характеристик експортної діяльності підприємства наведено на рисунку.

Рис. Структура стратегічних і тактичних характеристик експортної діяльності підприємства

До зовнішніх факторів, які визначають стратегічні й тактичні характеристики експортної діяльності підприємства, належать:

зовнішньоекономічна політика держави-експортера;

світова господарська ситуація;

політична, економічна та маркетингова ситуація в країнах, що входять у зони експортної діяльності підприємства.

До внутрішніх факторів, що визначають стратегічні й тактичні характеристики експортної діяльності підприємства, відносяться:

організаційна структура підприємства;

інформаційне забезпечення експортної діяльності підприємства (якість інформації, швидкість отримання інформації);

якість макроекономічного аналізу ситуації в країні-експортері;

здатність до якісного аналізу кон'юнктури ринків товарів, що дозволяє своєчасно і ефективно задовольняти виявлені потреби в продукції, послугах;

необхідний рівень адаптивних якостей, що дозволяють гнучко реагувати на зміни зовнішнього ринку (технологічна, ресурсна, організаційна гнучкість підприємства, як виробничо-економічної системи);

Також завдяки внутрішнім і зовнішнім факторам ЕД, поширюється наявність різних підходів до визначення ефективності експортної діяльності, серед яких слід зазначити такі: витратний, балансовий, порівняльний, індикаторний, збалансованої оцінки.

Сучасна економічна ситуація характеризується високим ступенем невизначеності. Але багато підприємств мають обмежені можливості ефективного розвитку зовнішньоторговельної діяльності.

Зовнішні та внутрішні чинники формують характеристики експортної діяльності підприємства. Аналіз перерахованих факторів дозволяє визначити загальну структуру для стратегічних і тактичних ознак експортної діяльності підприємства.

Подальше дослідження та методичне опрацювання полягає у вивченні питань урахування впливу розподілу експортної продукції підприємства за стадіями життєвого циклу на ефективність експортної діяльності.

Наук. керівн. Возненко Н. І.

Література: 1. Кизим М. О. Збалансована система показників : монографія / М. О. Кизим, А. А. Пилипенко, В. А. Зінченко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 192 с. 2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия / Л. Е. Стровский, С. К. Казанцев, Е. А. Паршина и др. ; под ред. Л. Е. Стровского. – 2-е изд., перераб и доп. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 823 с. 3. Лапыгин Ю. Н. Стратегическое развитие организации / Ю. Н. Лапыгин, Д. Ю. Лапыгин, Т. А. Лачинина ; под ред. Ю. Н. Лапыгина. – М. : Кнорус, 2005. – 288 с. 4. Мельник О. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О. Мельник, Ю. Логвіненко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2007. – № 15(599). – С. 124–130. 5. Миролюбова Т. В. Совершенствование внешнеэкономической деятельности предприятий в условиях рыночной экономики : автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Т. В. Миролюбова. – Екатеринбург : Рос. АН, Урал. отд-ние, Ин-т экономики, 1992. – 20 с. 6. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління : монографія / Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 368 с. 7. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки [Текст] / Г. О. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2005. – 254 с. 8. Смирнова И. А. Основные факторы эффективности внешнеторговой деятельности предприятий [Текст] / И. А. Смирнова. – Вестник СГСЭУ. – 2006. – № 13(2). – С. 67–70. 9. Яковлев А. И. Усовершенствование методов определения эффективности внешнеэкономической деятельности / А. И. Яковлев // Финансы Украины. – 1998. – № 9. – С. 28–34. 10. Кузьмін О. Є. Планування, організування та мотивування зовнішньоекономічної діяльності [Текст] / О. Є. Кузьмін, А. О. Босак, Р. З. Дарміць. – Львів : Вид. Національного університету "Львівська Політехніка", 2009. – 324 с. 11. Гонтарева І. В. Категоріальний апарат оцінювання ефективності розвитку підприємств / І. В. Гонтарева, Р. М. Нижегородцев // "Економіка розвитку". – 2012. – № 3(63). 12. Піддубна Л. І. Експортний потенціал машинобудівного комплексу Харківської області України в контексті викликів глобальної конкуренції / Л. І. Піддубна // "Економіка розвитку". – 2012. – № 3(63).